

Themapreek Focus 0.4. 'Verlangen' Psalm 63. 'Armpje drukken om jouw hart'

Ds. Michiel Vastenhout, 27 oktober 2019

Gemeente van Christus,

Armpje drukken. Wie van jullie heeft het wel eens gedaan? (...)

Dat dacht ik wel. Heel wat onder ons zijn wel eens tegenover iemand anders aan een tafel beland. Je geeft de ander de rechterhand. Elleboog op tafel. Andere hand plat op de tafel. En dan knijpen. En duwen. Uit alle macht proberen om die hand van de ander op de tafel te krijgen. Als je aan elkaar gewaagd bent qua kracht, kan het behoorlijk lang duren voor er een winnaar is. Soms gaat het heen en weer, van links naar rechts. Lijkt het of de één het wint, maar dan vindt de ander toch nog weer een vaatje met extra kracht of doorzettingsvermogen, en duwt ie z'n hand weer terug omhoog. Totdat uiteindelijk één van de twee kracht tekort komt, en de ander doordruwt. Winnaar!

Armpje drukken. Wist je dat er een wedstrijd armpje drukken gaande is in ons leven? Inzet: ons hart. Twee partijen voeren een slag om ons hart. Zitten tegenover elkaar, en hebben elkaars hand gegrepen. En doen er alles aan om te winnen. Want het gaat hen om jouw hart, om uw hart, om mijn hart. Ons hart. Die bron van onze verlangens. Die complexe mix die ons leven sturing geeft. Waardoor we ons in beweging laten zetten. Die ons gaande houdt.

'Verlangen' is vanmorgen het kernwoord dat ons in de opstartfase van het Focustraject wordt aangereikt. Een mooi woord. Zeker. Haast een beetje romantisch. Een toverwoord bijna. Verlangen. Naar God. Zo'n echt mooi woord voor de zondag.

Ja, gemeente! Het is zeker weten een woord voor de zondag. Maar het is geen toverwoord. En met romantiek of zweverigheid heeft het niks te maken. Verlangen is een woord dat ons middenin het concrete leven plaatst. Verlangen naar God wortelt, zo gaan we ontdekken, in de eredienst, de liturgie. Een zondags woord dus. Maar een woord dat van daaruit de strijd aangaat. Zich niet in een zondags hoekje laat drukken, maar zich een weg baant naar het midden. Die arm vanuit misschien haast geslagen positie weer omhoog duwt. Recht boven de tafel. Midden in het leven. En daar het gevecht aangaat met die andere krachten. Met andere verlangens. Niet gericht op God. In de hoop dóór te kunnen drukken. De slag om jouw hart te winnen. Op een totaal onverwachte manier.

Armpje drukken om ons hart. Dan gaat het om onze verlangens. En daarmee om wie we ten diepste zijn, of willen worden. David, de dichter van Psalm 63 zingt:

‘God, U bent mijn God. U zoek ik. Naar U smacht mijn ziel. Naar U hunkert mijn lichaam. In een dor en dorstig land, zonder water.’

En de woorden uit Jesaja, die we aan het begin hoorden, klinken door. ‘Hierheen! Hier is water, voor ieder die dorst heeft. Kom, ook al heb je geen geld. Koop hier je voedsel en eet. Kom, koop voedsel zonder geld, koop wijn en melk zonder betaling.’

Dat is het beeld van een marktkoopman, die zijn waar aanprijst. Nou, dat kennen we wel. ‘Hier moet je zijn!’ Dat klinkt ons vertrouwd in de oren. Door die andere partij in het potje armpje drukken om ons hart. Die zich meteen laat horen. Probeert die stem uit Jesaja te overstemmen. ‘Niet daarheen. Hierheen! Hier moet je zijn!’

Nee, dat verlangen naar God dat David bezingt, dat spreekt voor ons totaal niet vanzelf. Zo eerlijk mogen we vanmorgen zijn. Zo eerlijk móeten we denk ik ook zijn. Ja, het gaat om verlangen naar God. Na de ont-moeting, de verwondering en de verlegenheid. Het is niet zo dat we deze kernwoorden als in een serie de één na de ander kunnen afstrepen. Zo van: we maken door te ont-moeten tijd voor God en de focus op Jezus. We verwonderen ons er vervolgens over dat God met ons, met de gemeente, met zijn kerk een weg is gegaan en blijft gaan. Prachtig! Ja, het is wel waar dat wijzelf vaak verlegen zijn met ons geloof. Hoe we daar in woord en daad iets van kunnen tonen en delen. Maar gelukkig is daar toch ook in ons dat verlangen naar God, en komt het dus toch goed.

Nee, gemeente. Deze woorden zijn als meerdere kanten van de medaille. In het Focustraject moeten we met meerdere woorden blijven spreken. En deze facetten blijven ook steeds terugkomen. Maar om ze te onderscheiden valt er deze weken steeds apart licht op. En daarom vanmorgen het accent op het verlangen. Naar God. En die strijd met die andere verlangens. Dat potje armpje drukken, als de slag om ons hart.

Want dat hart van ons staat op het spel. Wie of wat vult ons leven? Mag bepalen wie we ten diepste zijn of willen worden? Waar verlangen we naar? Er klinken stemmen: ‘Hierheen!’ ‘Hier moet je zijn.’ Een stem klinkt: ‘Hier is water, voor ieder die dorst heeft.’ Een andere stem sluit daarbij aan: ‘Wat hou ik van uw huis, Heer van de hemelse legers.’

Maar ik hoor ook andere stemmen. Dominanter. ‘Hé, als je wat wilt bereiken in dit leven, zul je uit een ander vaatje moeten tappen. Dan moet je nú kiezen. En goed! Dan pak je die kansen die zich voordoen. Want als jij ze niet pakt, dan doet een ander het wel voor je. Haal daarom het beste uit jezelf! Blijf jezelf ontwikkelen! Stilstand is achteruitgang! Meer is beter.’ Status en carrière als het hoogste goed. Dat triggert ons. Want we vinden het fijn om belangrijk gevonden te worden. Om niet ergens onderaan te bungelen, maar ertoe te doen. En natuurlijk om wat te besteden te hebben. Want die stemmen klinken ook,

meestal vergezeld van beelden. Die ons verlangen naar welvaart aanwakkeren. Reclames van een hippe jonge moeder in een babywinkel. Beelden van een vlotte zakenman bij z'n nieuwe elektrische auto. Beelden van een actief gezin op een verre vakantie. Beelden van een gepensioneerd stel op stedentrip. Maar ook gewoon die dikke folder op de mat met speelgoedartikelen, waar de kinderen helemaal wild van worden. 'Dit wil ik hebben voor Sinterklaas! En dat ook!'

Een kakofonie aan stemmen en beelden. Die mij triggeren. Als we bijvoorbeeld in Waalwijk aan het winkelen zijn, loop ik geregeld met onze kinderen de Intertoys binnen. Ja, dat vinden ze leuk. Om te kijken naar wat er te krijgen is. En ze weten heus wel dat we dan niks gaan kopen. Maar het gaat me nu niet om hen, maar om mezelf. Want ik merk dan dat ik toch ook altijd even bij de dozen met technisch Lego ga kijken. Die echt grote, weet je wel. En hoe vaak sta ik toch niet met zo'n doos Ravensburger in m'n hand, zo'n legpuzzel van tig stukjes. 'Zou ik, toch?'

Die dingen triggeren mij. Jou waarschijnlijk niet. Maar jij hebt dat misschien wel als je langs die telefoonwinkel loopt. Of als je tijdens het instagrammen die reclame van die gave merkkleding ziet. Waar je klasgenoot al mee aan liep. En u hebt dat misschien als je hoort dat de burens een vliegreis hebben geboekt. Lekker buiten het hoogseizoen. Naar die bestemming waar jullie samen ook al aan gedacht hadden. Of als je hoort dat je goede vriend onverwacht toch al overstapt is op die andere auto waar je het samen pas over had. Die elektrische, die jij ook wel wat vindt. Dat je denkt: 'Zou ik, toch?'

Verlangens. Er wordt een potje armpje drukken gespeeld. Als een slag om je hart. En al die stemmen en beelden beïnvloeden ons zelfbeeld. Wie we denken dat we zijn. Dat plaatje wordt ons voorgehouden. En nemen we maar al te gemakkelijk over. We zijn consumenten. Carrièrejagers. Statuszoekers. Huisje-boompje-beestje-liefhebbers. Hier-en-nu-mensen. En weet je: meestal vinden we dat ook prima. En dat te midden van al die stemmen ook die verdwaalde stem klinkt, die van God, dat ontgaat ons maar al te vaak. 'Hierheen! Waarom zou je geld betalen voor iets dat geen brood is, je loon besteden aan wat niet verzadigen kan? Luister aandachtig naar mij, en je zult ruimschoots te eten hebben en genieten van een overvloedig maal. Leen mij je oor en kom bij mij, luister, en je zult leven.'

Verlangen. Naar God.

Broeders en zusters, ja, wij gedragen ons vaak als hier-en-nu-mensen. Soms zijn we het ons bewust. Meestal niet zo. Soms irriteert het als dat ons gezegd wordt. Door een dominee bijvoorbeeld. Of door zo'n 16-jarige klimaativiste als Gretha Thunberg. Maar soms geeft het ons ook te denken. Hier-en-nu-mensen. Dat is een korte omschrijving van wat met een duur woord secularisatie heet. Herman Paul, die zelfs hoogleraar is in secularisatiestudies, wijst daarop.

Saeculum is een Latijn woord voor 'tijdperk'. En de kerkvader Augustinus benoemt dat saeculum in het kerkelijke spreken als de tijd tussen de zondeval en de voleinding. Zo bezien zijn we gesecculariseerd als we ons laten domineren door het hier en nu. Door de tussentijd. Door het tijdperk dat voorbij gaat. Dat de verlangens naar alles wat uiteindelijk tot die tussentijd behoort, het partijtje armpje drukken aan het winnen zijn. En dat ze het verlangen naar God naar de marge duwen. Naar de rand van de tafel. Dat het niet veel scheelt of dat verlangen naar God wordt definitief tegen de tafel gedrukt.

Kijk, gemeente, het gaat er niet om dat we die hier-en-nu-verlangens voorgoed afzweren of blijvend in een kwaad daglicht willen stellen. Dat zou veel te kort door de bocht zijn. Maar we worden wel uitgedaagd vanmorgen om in de spiegel te kijken. En te beseffen dat we enorm vatbaar zijn voor manipulatie van onze verlangens. Door al die stemmen en beelden. En dat ook wij, terwijl we onszelf misschien beschouwen als best een behoorlijk christenmens. Want we laten toch iedereen in z'n waarde en zo. En we komen toch best wel met regelmaat naar de kerk ook. En toch, we lopen wel degelijk het risico de tussentijd tot het één en al te maken. Alsof ons levensproject zich tot die tijd zou dienen te beperken. Alsof het niet zo is dat onze Schepper en Verlosser ons bestemd heeft voor iets veel groters! Koningen en priesters in zijn Koninkrijk. Niet bestemd voor de tussentijd alleen, maar bestemd voor de volheid van de tijd, Gods nieuwe wereld die komt. Als we onze verlangens alleen maar laten beheersen door wat in het hier-en-nu belangrijk is of lijkt te zijn, dan vergeten we wat nog komen gaat. Over de beperkte grenzen van ons hier-en-nu-leven heen. Want de tijd vliegt, en we zijn kwetsbaar tot en met.

En daarom is het zaak dat de wedstrijd armpje drukken een ander verloop krijgt. Dat de op zich begrijpelijke verlangens, gericht op het hier-en-nu, terecht gewezen worden door een nóg sterker verlangen. Het verlangen naar God. Dat sterkere verlangen zal die andere verlangens hun rechtmatige plaats wijzen. Zal duidelijk maken dat ze het leven van een mens niet moeten willen domineren. Omdat dat een plek is die hen niet toekomt. Die plaats is gereserveerd voor God, de bron van al het goede.

En gemeente, om dat te ontdekken, komen we samen. Al in de 19^e eeuw vroeg een Britse socioloog zich af of de vormende waarde van een preek en een paar liederen op zondagmorgen opweegt tegen het prikkelbombardement dat die andere verlangens op ons uitoefenen. Me dunkt dat die vraag in de 21^e eeuw alleen maar urgenter is. En eerlijk gezegd: soms denk ik dat het knap ingewikkeld is. Een ongelijke strijd. Maar dan moet ik ook denken aan Luther. Vandaag zingen we aan het eind van de dienst zijn bekende lied, omdat het deze week Hervormingsdag is. Voor Luther waren in zijn leven de psalmen cruciaal. Hij was ervan overtuigd dat het zingen van psalmen ons verlangen naar God kan

aanwakkeren. En dat de liturgie, het samenkomen om te vieren, ook al is het in tijd maar kort, inderdaad kracht genoeg in zich bergt om de strijd met die andere verlangens aan te gaan.

En, weet u, ik geloof het ook. Dat het daarom inderdaad cruciaal is om samen te komen. Elke week. En dat zeg ik niet omdat ik als dominee het nu eenmaal fijn vindt als er mensen naar de kerk komen. Nee, dat zeg ik omdat ik bij mezelf herken dat anders die andere verlangens sterker zijn. Dat ik het niet trek. En ik weet haast zeker dat het voor u en jou ook geldt. Dat verlangen naar God, dat is er niet automatisch. Die andere stemmen zijn zo dominant. Maar juist in de kerk wordt het verlangen naar God aangewakkerd. Klinken andere woorden. Krijg ik andere beelden voorgeschoteld. En dat helpt! De eredienst aan God is een medicijn tegen secularisatie, de secularisatie van mijn hart. En daarom is het tov, goed, dat je er vanmorgen bent, En u ook.

De psalmen zijn een zegen, gemeente. En al die andere prachtige liederen die we tot onze beschikking hebben ook. Laten we ons daar bewust van zijn! Lieder van de hoogte en de diepte. De klacht en de jubel. Van de bergen en de dalen. Lieder als invoerkanaal. Niet als uitlaatklep. Dat denken wij vaak. Dat we liederen zingen om ons te uiten. Nou, dat valt tegen. Meestal zingen we ze om ons het geloof juist ín te zingen.

Neem nu vanmorgen psalm 63. Een lied van verlangen. Naar God. Zo'n lied is een geschenk! Het is als een ontmoeting! Met ándere verlangens dan die van het hier-en-nu. Letterlijk een ander geluid. Een andere toonsoort. We zingen dit lied niet omdat we in de stemming zijn, maar we zingen het in de hoop daar te kómen!

Een prachtig lied. Dat ons verlangen naar God wil voeden. Een lied dat onze arm een duwtje in de goede richting geeft. Een lied dat meehelpt om de slag om ons hart te winnen. Zó, gemeente, voert de heilige Geest die strijd om ons hart. Niet met veel bombarie en een prikkelbombardement van reclames en verleiding. Maar door een lied. Op zondagmorgen. Ot thuis. Of in de auto. Of door je podcast, 's morgens. Door een stukje brood en een slokje wijn. Door een Bijbelverhaal van lang geleden, dat helemaal up-to-date is. Door gebed.

En daarom lazen we psalm 63. En zongen we het lied daarna ook zelf. Want op deze liederen mag je als het ware blijven kauwen. Zodat je hart zich gaandeweg opent voor een bevrijdend woord. Diezelfde Luther zegt ergens dat als je zingt, je hart met Gods Woord mee kan gaan trillen. We laten de woorden nogmaals klinken. In de hoop dat dit lied ons verlangen voedt. Naar God. Woorden van David, die hij bad toen hij in de woestijn was, zoals ook ons leven maar al te vaak kan zijn.

'God, u bent mijn God, u zoek ik,
naar u smacht mijn ziel, naar u hunkert mijn lichaam
in een dor en dorstig land, zonder water.
In het heiligdom heb ik u gezien, uw macht en majesteit aanschouwd.
(Over de kracht van de eredienst gesproken!)

Uw liefde is meer dan het leven, mijn lippen zingen uw lof.
U wil ik knielend prijzen, mijn leven lang,
roepend uw naam, de handen geheven.
(Zie je hoe je hele lichaam meedoet als je God aanbidt!)

Dan wordt mijn ziel verzadigd met uw overvloed,
jubel ligt op mijn lippen, mijn mond zal u loven.
(Ja, aan die overvloed kunnen die andere verlangens echt niet tippen!)

Liggend op mijn bed denk ik aan u,
wakend in de nacht prevel ik uw naam.
U bent altijd mijn hulp geweest,
ik juichte in de schaduw van uw vleugels.
Ik ben aan u gehecht, met heel mijn ziel,
uw rechterhand houdt mij vast.
(Je zou zeggen, een mooi punt om te stoppen. Die verzen die gaan komen,
klinken zo hard. En toch, juist als je zoals David hier in de penarie zit, als het
leven je niet toelacht, maar zich toont in haar hardheid, ook dan, juist dan,
groeit het verlangen naar God. De God die te hulp schiet. Die recht doet.
Daarom zingt hij:)

Laat verzinken in de diepten der aarde wie mij naar het leven staan,
laat ten prooi vallen aan de jakhalzen wie mij uitleveren aan het zwaard.
Maar de koning zal zich verheugen in God,
wie hem trouw zweert, prijst zich gelukkig –
leugenaars wordt de mond gesnoerd.

Een lied van verlangen naar God. Vanmorgen ingezet in de slag om ons hart.
Zodat we meer worden dan mensen gedomineerd door het hier-en-nu alleen.
Maar juist groeien als mensen van het hier én van het straks.
Toekomstbestendig. 'Gelukkig wie naar U vol van verlangen op weg zijn.'
Amen.